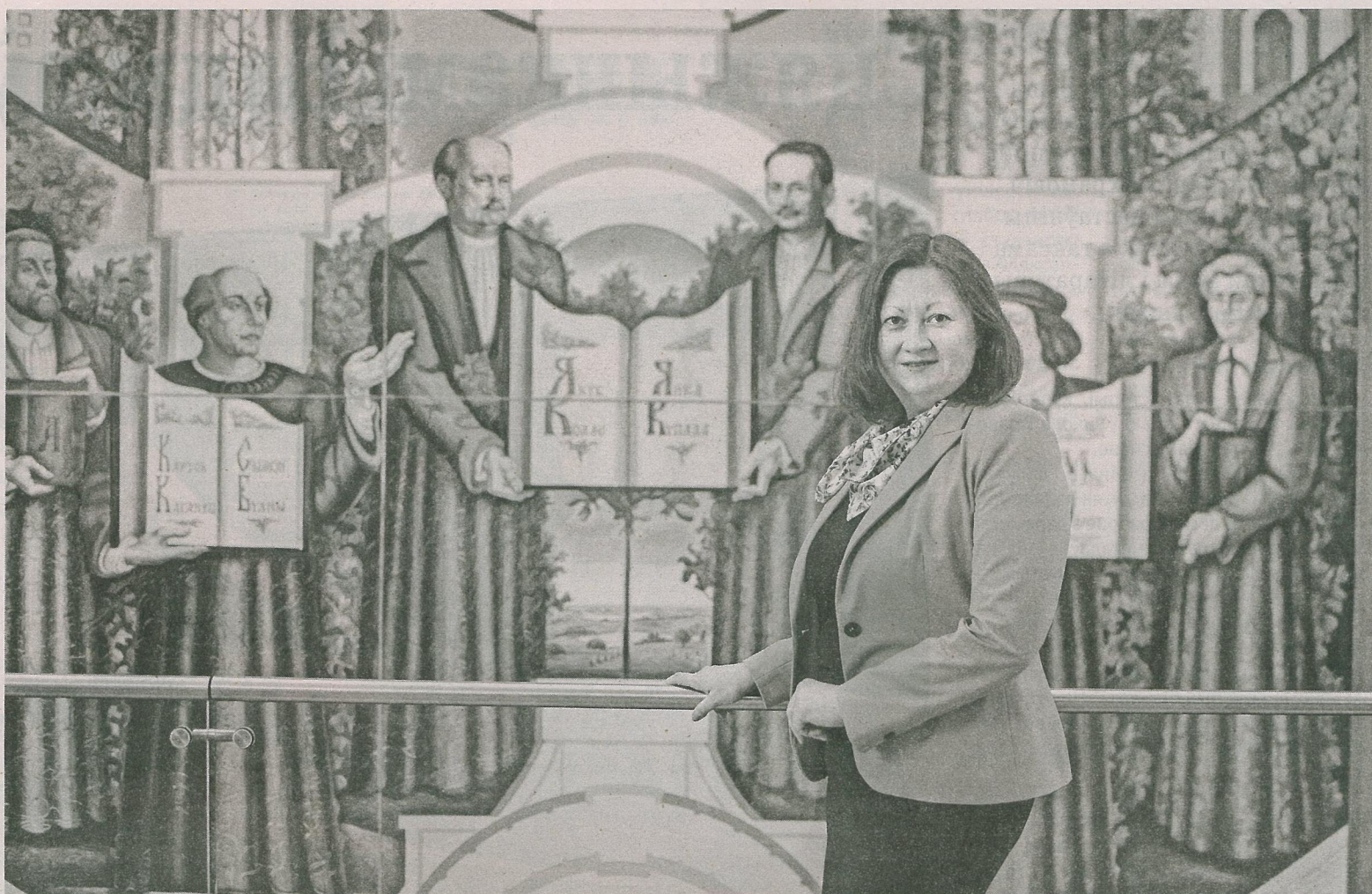

А ці ведалі вы, што яшчэ сто гадоў назад бібліятэка мела і такую назву, як “кніжніца”? У размове з генеральным дырэктарам Нацыянальнай бібліятэкі Аксанай Кніжнікавай пачула гэтае крыху забытае, але такое прыгожае слова.

Скарбніца папаўняецца

— Аксана Юр’еўна, крыху менш як год вы ўзначальваеце Нацыянальную бібліятэку Беларусі. Ці лёгка было ўліцца ў шматлікі і зладжаны калектыв?

— Привыкаць да новага асяроддзя заўсёды няпроста. Асабліва цяжка быць навічком, калі за плячыма шмат гадоў, праведзеных на адным месцы працы, як у маім выпадку. Да НББ я 20 гадоў працавала ў Мінскай абласной бібліятэцы імя А.С.Пушкіна. Улічваючы маштаб дзейнасці вядучай установы краіны ў галіне бібліятэчнай справы, упэўненасці на новай пасадзе з першых дзён я не адчула, хоць і з’явілася

Кніжнікава пра галоўную кніжніцу

Вельмі ганарова, што 100-годдзе Нацыянальнай бібліятэкі ўнесена ў спіс памятных дат ЮНЕСКА.

магчымасць развівацца ў сваёй прафесіі. Стараюся быць максімальна цікавай, задаю шмат пытанняў. А з цяжкасцямі, што ўзнікаюць у рабоце, дапамагаюць справіцца калегі.

— Нацыянальная бібліятэка ў пачатку восені адзначыць сваё 100-годдзе. Раскажыце пра дасягненні, якімі вы асабліва ганарыцеся.

— Нашымі фондамі, у якіх захоўваецца амаль 10,5 мільёна адзінак. У новым стагоддзі Нацыянальная бібліятэка набыла статус сучаснага інфармацыйнага цэнтру рэспубліканскага і міжнароднага значэння. Гэта звязана ў тым ліку і з адкрыццём новага будынка бібліятэкі, ва ўзвядзенні якога ўдзельнічала ўся краіна. Найноўшыя навукова-тэхнічныя рашэнні дапамаглі стварыць умовы як для навуковай работы і рознага віду камунікацый, так і для адпачынку, у тым ліку і ў віртуальнай прасторы.

Ганарымся і нашымі супрацоўнікамі, бо дасягненні НББ за ўвесь перыяд яе існавання — гэта вынік карпатлівай працы, невычэрпнага энтузіязму і адданасці служэнню справе некалькіх пакаленняў супрацоўнікаў. Адаваючы даніну павагі прафесіяналізму нашых калег, мы сабралі інфармацыю пра жыццё і прафесійную дзейнасць тых, хто зрабіў істотны ўклад у станаўленне і развіццё бібліятэкі. Вынікам стала навукова-даследчая работа “Гісторыя Нацыянальнай бібліятэкі ў асобах”. Яе матэрыялы мы размяшчаем і на нашым партале ў рубрыцы “Партрэты: гісторыя бібліятэкі ў асобах”.

Вельмі ганарова і тое, што 100-годдзе НББ унесена ў спіс памятных дат ЮНЕСКА.

— Дарчы, часта свет даведваецца пра нашу краіну якраз праз НББ, якая, сапраўды, мае вялікі аўтарытэт у сусветнай бібліятэчнай супольнасці. Якім унікальным вопытам мы можам падзяліцца з іншымі краінамі?

— Напэўна, адзін з самых паспяхоўных напрамкаў — факсімільнае ўзнаўленне выданняў: кніжнай спадчыны Францыска Скарыны ў 21 томе, Баркулабаўскага летапісу, Полацкага Евангелля, Слуцкага Евангелля, Першага буквара. Яны выклікаюць непадрабленую цікавасць за межамі Беларусі.

— Як папаўняюцца бібліятэчныя фонды?

— Кожны год фонд бібліятэкі папаўняецца амаль на 200 тысяч адзінак. Гэта кнігі, часопісы, газеты, карты, нотныя выданні, дысертацыі, аўтарэфераты і інш. Крыніц папаўнення фондаў некалькі. Перш за ўсё, мы атрымліваем абавязковы бясплатны экзэмпляр нацыянальных дакументаў, якія выходзяць на тэрыторыі Беларусі, — штогод гэта каля 30 тысяч айчынных і больш за 1 тысячу замежных выданняў.

Вывучаем таксама рынак і закупляем выданні. Двойчы ў год праходзіць падпісная кампанія, у час якой выпісваем прыкладна тысячу найменняў газет і часопісаў. Таксама атрымліваем дары ад аўтараў, выдаўцоў, насельніцтва, прадпрыемстваў і арганізацый. Значную частку паступленняў складае фонд міжнароднага і ўнутрырэспубліканскага дакументаабмену.

Для таго каб адпавядаць сучасным патрабаванням грамадства, бібліятэка ўдзяляе асаблівую ўвагу фарміраванню электронных інфармацыйных рэсурсаў. Мы актыўна генерыруем уласныя і набываем рэсурсы буйных сусветных вытворцаў, а затым прадастаўляем доступ да іх.

Штогод каля 13 тысяч чалавек становяцца карыстальнікамі Нацыянальнай бібліятэкі.

Вядзецца работа па стварэнні электроннай бібліятэкі. У цяперашні час алічбавана больш за 600 тысяч дакументаў, што складае 14 млн старонак і прыкладна 2 млн аўдыявізуальных мінут. Наша электронная бібліятэка павінна стаць асновай для фарміравання нацыянальнай электроннай бібліятэкі Беларусі.

Выставы, конкурсы, форумы і квесты

— “Алмаз ведаў” — гэта яшчэ і сацыякультурны цэнтр. Не раз вашы супрацоўнікі расказвалі, што паста-

яна шукаюць новыя спосабы прыцягнуць гасцей і жыхароў краіны...

— Так, акрамя традыцыйных форм абслугоўвання,

карыстальнікам бібліятэкі даецца магчымасць наведваць музей кнігі, мастацкія і кніжныя выставы, разнастайныя экскурсіі. У нашым музеі кнігі дэманструецца больш за 300 унікальных кніжных помнікаў, у тым ліку жамчужына калекцыі — Біблія беларускага першадрукара Францыска Скарыны XVI ст. Там жа прадстаўлена экспазіцыя, прысвечаная гісторыі нашай кніжніцы. Для аматараў вышыні, цудоўных краявідаў сталіцы і яе наваколля працуе адкрытая і закрытая агляднае пляцоўкі, якія размешчаны ў верхняй частцы вышыннага фондасховішча Нацыянальнай бібліятэкі.

Акрамя таго, у нас паспяхова функцыянуе віртуальная чытальная зала. Яна дае карыстальнікам аддалены доступ да электронных інфармацыйных рэсурсаў: паўнатэкставых, рэфератыўных, бібліяграфічных і фактаграфічных баз даных. На сённяшні дзень зала забяспечвае доступ 44 арганізацыям-партнёрам да 166 баз даных сусветных вытворцаў.

Увогуле, штогод мы праводзім некалькі соценных сацыякультурных, адукацыйных і навуковых мерапрыемстваў. Так, у мінулым годзе іх было арганізавана каля 600.

— А што НББ прапаноўвае школьнікам?

— Напрыклад, культурна-асветніцкі праект “У госці да кнігі”. Яго задача — стымуляванне чытацкай актыўнасці падрастаючага пакалення і фарміраванне гордасці за дасягненні і багатыя традыцыі айчынай кніжнай культуры. Вельмі папулярны цыкл вучэбна-пазнавальных экскурсій “Славутыя імёны Бацькаўшчыны”, прысвечаных жыццю і творчасці нашых знакамітых пісьменнікаў.

— Якія даследаванні праводзяцца ў бібліятэцы?

— Нашы даследаванні адносяцца перш за ўсё да бібліятэчнай справы. Аднак некаторыя з іх тычацца захавання гістарычнай памяці. Надыходзячы 100-гадовы юбілей НББ стаў імпульсам для правядзення шэрага навукова-даследчых работ, прысвечаных гісторыі бібліятэчнай

справы нашай краіны. З 2020 года рэалізуецца цэлая серыя навукова-даследчых работ сумесна з іншымі бібліятэкамі нашай краіны: “Станаўленне і развіццё бібліятэк Беларусі: архіўныя дакументы”, “Выбітныя асобы ў станаўленні і развіцці бібліятэчнай справы Беларусі першай паловы XX ст.”. Вынікі праведзенай работы будуць прадстаўлены ў выглядзе электронных інфармацыйных рэсурсаў “Бібліятэчная справа Беларусі ў дакументах і матэрыялах” і “Бібліятэчная справа Беларусі ў асобах”, якія стануць каштоўнай крыніцазнаўчай базай для даследчыкаў у сферы культуры і гісторыі Беларусі.

Чытанне зараз лічыцца модным: яно з’яўляецца своеасаблівым індикатарам паспяховасці.

— НББ каардынуе сістэму бібліятэк краіны?

— Так, нашы куратары ажыццяўляюць метадычнае суправаджэнне дзейнасці публічных бібліятэк па розных пытаннях — ад аховы працы і эксплуатацыі будынкаў да пытанняў камплектавання, абслугоўвання карыстальнікаў, стварэння электронных інфармацыйных рэсурсаў і сацыякультурнай дзейнасці. Спецыялісты нашай бібліятэкі актыўна ўдзельнічаюць у распрацоўцы нарматыўна-прававых дакументаў, як лакальных, так і міжнароднага, рэспубліканскага ўзроўняў.

Акрамя таго, мы праводзім конкурсы, накіраваныя на ўдасканаленне дзейнасці бібліятэк і прафесійны рост нашых калег: рэспубліканскі конкурс “Бібліятэка — асяроддзе нацыянальнай культуры” і “Бібліятэка — цэнтр духоўнай асветы і выхавання”. Таксама арганізоўваем канферэнцыі, круглыя сталы, семінары-практыкумы і г.д. У сярэднім штогод рэалізуе каля 50 прафесійных навуковых мерапрыемстваў, у тым ліку Міжнародныя кнігазнаўчыя чытанні, навукова-практычную канферэнцыю “Электронная культура” і Форум бібліятэкараў Беларусі. У верасні традыцыйна адбудзецца Міжнародны кангрэс “Бібліятэка як феномен культуры”, які сёлета прымеркаваны да 100-годдзя галоўнай кніжніцы краіны.

Зачын на 100 гадоў

— Ці ёсць ужо планы святкавання 100-гадовага юбілею бібліятэкі?

— У нас запланаваны выпуск юбілейнай манеты і гашэнне паштовага блока, распрацаваны тэматычная экскурсія і перасовачны выставачны праект, які ў красавіку пачне падарожжа з Брэсцкай вобласці і ахопіць усе рэгіёны краіны. На працягу года будзе арганізаваны шэраг сацыякультурных, адукацыйных, навуковых мерапрыемстваў, прымеркаваных да юбілейнай даты, якія дазваляць падкрэсліць ролю галоўнай бібліятэкі ў захаванні гістарычнай памяці і ўмацаванні адзінства беларускага народа, развіцці беларускай навукі і культуры. Мы плануем цікава правесці Бібліяноч, арганізаваць выставы кніг “Сто рарытэтаў з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі”, выпуск ілюстраванага выдання “Нацыянальная бібліятэка Беларусі. 100 гадоў”. А самым буйным мерапрыемствам стане IX Міжнародны кангрэс “Бібліятэка як феномен культуры”, у рамках якога і пройдзе святкаванне стагоддзя і Дня бібліятэк. Усіх запрашаем далучыцца да свята!

83% карыстальнікаў НББ — моладзь да 35 гадоў.

— Аксана Юр’еўна, ці вярнуліся чытачы ў залы НББ і ці можна сцвярджаць, што Беларусь па-ранейшаму адна з самых чытаючых краін?

— Нават зараз, у стагоддзе тэхналогій, наша краіна, як гавораць эксперты, застаецца адной з самых чытаючых на постсавецкай прасторы. Больш за тое, чытанне зараз становіцца нават модным: яно з’яўляецца своеасаблівым індэкатарам паспяховасці. Штогод каля 13 тысяч чалавек становяцца карыстальнікамі бібліятэкі, пры гэтым кожны другі наведвае бібліятэку ў аддаленым рэжыме, з дапамогай інтэрнэт-партала бібліятэкі. Што тычыцца партрэта чытача, то 83% карыстальнікаў складае моладзь да 35 гадоў. Звыш паловы з іх (65%) — навучэнцы ўстаноў адукацыі ўсіх узроўняў. Напэўна, таму, найбольшым попытам у бібліятэцы карыстаецца навуковая, вучэбная і даведачная літаратура па праве і юрыдычных навук, гісторыі, эканоміцы, культуры, мовазнаўстве, мастацтве, педагогіцы.

— На чым, на ваш погляд, важна сканцэнтравацца зараз?

— Думаю, на інтэграцыі інфармацыйных рэсурсаў. Сёння найбольш буйным карпаратыўным праектам краіны, што адлюстроўвае нацыянальны бібліяграфічны кантэнт, з’яўляецца зводны электронны каталог бібліятэк Беларусі. У ім прадстаўлены фонды 4 самых вялікіх бібліятэк краіны, у якіх змешчана каля 9 млн запісаў. Для кожнай з шасці абласцей краіны створаны свае рэгіянальныя зводныя электронныя каталогі бібліятэк. У іх склад увайшлі ўжо больш за 50 бібліятэчных устаноў культуры і адукацыі. Стаіць пытанне аб стварэнні адзінай нацыянальнай бібліятэчнай платформы і фарміраванні агульнага пункта доступу да шматлікіх інфармацыйных рэсурсаў бібліятэк.

— І напаследак паразважайце, калі ласка, пра місію бібліятэк у сучасных рэаліях.

— На працягу стагоддзя Нацыянальная бібліятэка Беларусі выконвае місію захавальніцы спадчыны беларускага народа. Нягледзячы на ўзрастаючыя запыты наведвальнікаў у пытаннях арганізацыі вольнага часу, наша задача — максімальна поўны збор дакументальнай спадчыны Беларусі. Самае ж складанае — знайсці баланс паміж манументалізмам, які закладзены ў ідэю Нацыянальнай бібліятэкі, і новымі задачамі і патрабаваннямі, якія перад намі ставіць грамадства. Напрыклад, трэба прадумаць, як найвялікшая культурная спадчына будзе адлюстравана ў сучасным лічбавым асяроддзі. Гэта і ёсць наш зачын на наступныя сто гадоў!

Гутарыла Вольга АНТОНЕНКАВА.

antonenkava@nastgaz.by

Фота Алега ІГНАТОВІЧА.